

A magyarok elődeiről és a honfoglalásról

A TV TÖRTÉNELMI SZOROZATA

Ha volt olyan történelmi esemény népünk életében, amely mindig is foglalkoztatta a gondolkodást s a fantáziát, a honfoglalás volt az. Középkori krónikáink mind részletesen mesélik el — mert a honfoglaló nemzetségek vezetőit és leszármazottait nemcsak dicsfény koszorúzta, de előjogok is megillették. Később a nemzeti öntudat kialakulásában volt jelentékeny szerepe a „szittyá” származásnak s a honfoglalásnak; a múlt században a magyarság eredetét firtató ugor-török vita, az utóbbi évtizedekben pedig a korai magyar társadalom fejlődésének vizsgálata helyezte a vándorlások, a honfoglalás és a kalandozások korát az érdeklődés középpontjába.

S mindig volt egy másik, kevésbé tudós, népi érdeklődés is, egy máig is meglevő kíváncsiság, amelyet nem eléghíthetett

ki a szaktudást vagy előképzettséget kívánó irodalom.

Így a szükséglet s az igények oldaláról teljesen indokolt a tv nagyszabású vállalkozása, amely az alkotókat az ismeretterjesztő műfaj minden lehetőségének s fogásának kihasználására rászorította.

Maga a sorozat címe: *A magyarok elődeiről és a honfoglalásról* — ismerős az olvasók előtt. Györfly Györgynek, a téma régi kutatójának nagy sikerű, két kiadást megért forrásgyűjteménye viseli ezt a címet. — A tudós kutató e sorozat legtöbb előadásának egyik főszereplője is. Tőle, valamint az antropológustól, a régésztől s a néprajzostól tudtuk meg az első részben, hogy voltaképp milyen *forrás*-anyaggal dolgoznak tárgyunk kutatói. Szimbolikus jelentőségű volt, hogy a népi érdeklődés és közfelfogást két szat-

márcsécsei fafaragó mester ajkáról hallhatuk — miközben ők maguk fejját faragtak: községük ősi, talán a honfoglalás korára visszavezethető hagyománya szerint csónak alakúra.

Nyelvrokonaink volt a címe sorozatunk második részének, s ebben Bereczki Gábor nyelvész és Vikár László zenekutató voltak vezetőink a finnugor rokonok közt. Élveztük a rokon népek közt megörökített remek zenei felvételeiket, amelyek népzeneink legősibb rétegeivel mutatnak rokonságot.

Mindennél nagyobb élményt jelentett azonban az az észt kisfilm, amelyet e részbe beiktattak: *Vízimadarak népe* a címe, s talán először hozta látható s majdnem tapintható közelségbe távoli, ismeretlen kedves rokonainkat. A rénszarvas-tenyésztő északi nyenyeceket — urali rokonok —, akik

régésrég, korábbi hazájukban, az Altáj vidékén alakították ki kultúrájukat. Lélegzetfójtva figyeltük legközelebbi nyelvrokonainkat, a távoli obi-ugorokat, az osztyák halászt, s medvetáncot járó vadászt, akiknek ajkán nyelvünk sok szava hasonló alakban él, s akik olyan halász- s vadászeszközöket készítenek és használnak, mint amilyeneket a magyarság a Kárpátok közé hozott. Nem kevésbé érdekesek voltak azok a filmkockák, amelyek a volgai-permi finn népek kultúráját villantották fel; távolabbi rokonaink, de közelebbi szomszédaink.

Reméljük, e kisfilmet a tv megismétli egyszer, talán a sorozattól függetlenül is, azok számára, akik nem láthatták — vagy akik kétszer is szívesen megnéznék...

A harmadik rész: *Az Uraltól a Kárpátokig* arra lett volna hivatva, hogy a magyarság hosszú, ezeréves vándorlásának tényeit, s a honfoglaló magyarság kultúrájának kialakulását mutassa be. A film ennél többet, s ugyanakkor kevesebbet is adott. Többet, mert a páratlan gazdagságú szovjet műzeumok anyagából számos gyönyörű műkincset mutat be, kiváló szovjet régészek és muzeológusok értő vezetésével. Megcsodáljuk a szkíta ötvösművészek finom alkotásait, amelyek nemcsak a talán a görögöktől tanult, de azokat is felülmúló aranyművéségükről tanúskodnak, de a nem pusztuló aranyba vésvé egy rég letűnt nép egész anyagi kultúráját is bemutatják. A délorosz sztjep-

pén e művészet más népekhez is eljutott, s ennek révén valamelyest a magyarság vándorlása is nyomon követhető — hiszen a X. századi magyarságnál rokon motívumok díszítik a vereteket, ékszereket, s mindenek felett a világszeret megcsodált, különleges magyar tarsolylemezeket.

Az anyag tehát bámulatos, a magyarság vándorlása szempontjából azonban nem teljes. Nem tudja dokumentálni a kazár birodalomban töltött időszakot, amely pedig — mai tudásunk szerint — nemcsak a magyarság kultúrájának kialakulása, de politikai szervezetének fejlődése szempontjából is igen fontos szerepet játszott. Igaz, a film egységét talán megbontotta volna a szórványos irodalmi forrásanyag, s a nyelvészeti bizonyítás, de a teljesség kedvéért legalább szóban nem ártott volna utalni e tényekre.

Várjuk a sorozat következő, negyedik részét, amely a „kettős honfoglalás” sokat emlegetett témájával foglalkozik majd. De már az első három részből kiviláglik, hogy a sorozat szerkesztőjének, Vikol Katalinnak, s rendezőjének, Székely Orsolyának komplex módszere sikert ígér; az ugyanis, hogy egy sorozaton belül az ismeretterjesztő filmek különböző műfaji megoldásait bátran egymással elegyesen használják. Hollós Olivér operatőr, a sokszor igen nehéz felvételi körülmények közt élvezetes felvételeket produkált.

BALÁZS GYÖRGY

A CÍMLAPON:

Vahtang Kikabidze a *Mimino* című szovjet film főszereplője. Rendező: Georgij Danijelja

filmvilág

XXI. évf. 21. sz. Film-
művészeti folyóirat.
Megjelenik minden
hónap 1-én és 15-én.

Főszerkesztő:
Hegedűs Zoltán.
Kiadja a Lapkiadó Vá-
llalat. Felelős kiadó:
Siklósi Norbert.

Szerkesztőség és ki-
adóhivatal: Budapest
VII., Lenin körút 9—11.
Telefon: 221-225. Levél-
cím: 1906 Postafiók 223.
Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely
postahivatalnál, a kéz-
besítőknél, a Posta hír-
lapüzleteiben és a Pos-
ta Központi Hírlap Iro-
dánál (1900 KHI, Buda-
pest V., József nádor
tér 1.) közvetlenül vagy
postautalványon, vala-
mint átutalással a KHI
215-96 162 pénzforgalmi
jelzőszámára. Előfizeté-
si díj ¼ évre 24,— Ft.
Külföldön terjeszti a
„Kultura” Külkereske-
delmi Vállalat, H—1389
Budapest, Postafiók 149.

Egyetemi Nyomda
78.3404
Budapest, 1978

Felelős vezető:
Sümeghi Zoltán igazgató

INDEX: 25 286

Garas Dezső és Kalocsay Miklós

VÁRATLAN UTAZÁS

Wodehouse Hübele Sámuel című regényéből készít tévéjátékot Málnay Levente Garas Dezső, Kalocsay Miklós, Szilágyi Tibor, Tordy Géza, Mensáros László főszereplésével. Operatőr: Czabarka György.

Szilágyi Tibor és Tordy Géza (Kende Tamás felvételei)

Sáfró Anikó az *Életünket és vérünket* című kéregűlő Jancsó Miklós film egyik főszereplője. (Szővári Gyula felvétele)

filmvilág

Ára: 4,— Ft.